

**R. P. Sebastiani Izquierdo Alcarazensis Societ. Iesv Regii
Senatus S. Inquisitionis Hispaniarvm Qualificatoris, Et
Olim Complvti Sacrae Theologiae Professoris. Opvs
Theologicvm, iuxta atque ...**

Vbi De Essentia Et Attribvtis Divinis Vbertim Dissertivr ...

Izquierdo, Sebastián

Romae, 1670

Quæst. 2. Qua ratione actus Dei liberi honesti moralier sint.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77011)

electionis inter extrema quoad bonitatem, vel quoad malitiam aequalia ad eorum moralem imputationem ineptam esse: si verò extrema sint inaequalia, tunc aptam esse ad imputationem extremi vel magis boni, vel magis mali; sed quoad excessum dumtaxat, quo excedit alterum in bonitate, vel malitia.

306 His positis prima pars assertionis probatur. Quia, cum iuxta principium tertium statutum suppositione tertia necunde possit per se, & de suo bonus esse defectus boni: necunde poterit omisso actus boni per se, & de suo, ut pote quidam defectus boni, esse bona. Sed est ea ut sic aliqua bonitate esset bona; cum evidens sit, non posse talem bonitatem esse maiorem bonitate actus oppositi; (quia evidens est, non posse esse melius per se, defecere bonitatem, quam esse); perinde se se habet omnino, ac si nulla bonitate bona esset: eo quòd talis bonitas per libertatem purae electionis, quam solam habet, nullatenus ei imputabilis reddi posset, iuxta factas suppositiones.

307 Ex quibus alia assertionis partes suo ordine probanda veniunt. Et primum, quòd bonitas dictae omissionis ab extrinseco motiuo participata nullatenus ei sit imputabilis, quando illa est aequalis bonitati actus oppositi, aut minor ipsa. Quia in his duobus casibus libertas purae electionis, quae sola est possibilis inter omissionem, & actum, ad talem imputationem inepta est. Quòd verò bonitas dictae omissionis ab extrinseco motiuo participata, quando maior ea est bonitate actus oppositi, illi quidem sit imputabilis, sed tantum quoad excessum. Quia in tali casu libertas purae electionis possibilis inter omissionem, & actum ad imputationem quidem illius excessus bonitatis apta est; ad imputationem verò residuae bonitatis nequaquam, prout dicta proposuit. 18. monstratum est. Vnde patet, in duobus casibus prioribus bonitatem materialem, quam ab extrinseco motiuo participat omisso, perinde se habere ad propositum, ac si nulla esset; cum, eam imputabilem, atque adeò formalem reddi, prorsus sit impossibile. Tertio autem casu tantumdem esse de residuo bonitatis, prater excessum.

308 Quòd autem omisso actus boni non praecipit à motiuo extrinseco participare possit bonitatem, quae vel sit minor, vel aequalis, vel maior, quam bonitas ipsius actus, prout in assertione supponimus, est certum. Erit enim minor, si motiuum extrinsecum omissionis sit finis virtutis minoris, seu minus bonae, quam est virtus, ad quam pertinet bonitas actus; aequalis autem, si sit aequalis; & maior, si sit maior, aut si pro pluribus motiuis habeat simul omisso plurium virtutum fines, (ut potest), qui omnes simul suam illi communicent bonitatem.

309 Ex dictis venit inferendum, quoties quis ad purè omittendum actum bonum non praecipit plura proposita habet bona motiua, ut plures fines plurium virtutum, ad quos est utilis talis omisso; ab eius arbitrio ut plurimum dependere, quòd omisso ipsa aut nullo modo sit honesta, aut non sit honesta imputabiliter, aut imputabiliter sit honesta tantà, vel tantà honestate, neque maiore, neque minore. Quia iuxta doctrinam stabilitam disput. 30. quaest. 7. an. 279. & iterum quaest. 12. an. 621. ab eius arbitrio, ut plurimum dependebit, vim motiuam aut omnium eorum motiuorum, aut aliquorum,

prae alijs arcere, ne moveant ad talem omissionem, positus aliquibus displicentis simplicibus de motiuis ipsis, vel alijs circumstantijs, quibus aut omnium, aut aliquorum vis motiua praepediatur, siue enervetur. Sicque fieri poterit, ut dicta omisso vel propter se ipsam, aliquamve sui bonitatem physicam eligatur, nullo influente in ipsam motiuo extrinseco: quo casu ea nullo modo erit honesta. Vel, ut eligatur ex motiuo praebente ei bonitatem minorem bonitate actus omiffi, aut illi aequalem: quo casu nequaquam illa euadet honesta imputabiliter, & formaliter. Vel, ut eligatur ex vno, aut pluribus motiuis praebentibus ei bonitatem maiorem bonitate actus omiffi: quo casu quoad bonitatis excessum euadet illa honesta imputabiliter, & formaliter; quoad residuum verò bonitatis non item. Quae omnia ex doctrinâ traditâ comperta sunt.

Quòd si in arbitrio creaturae rationalis plerumque est positum, ut pura, liberaque omisso sibi possibilis actus honesti non obligatorij vel vnum, vel alterum, vel tertium istorum euentuum sortiatur. Non plerumque tantum, sed semper erit idem ipsum positum in arbitrio Dei: cui similis, ea quae sola omisso pura libera possibilis est, prout disput. 32. quaest. 5. stabilimus; & cui subinde doctrina de tali pura omissione data in praesenti citra omne dubium est communis. Quoniam Deus longè praestantius, quam creatura, habet sibi proposita omnia motiua possibilis cuiusvis singularis purae omissionis libera sibi possibilis, longèque facilius, quam creatura, potest per simplices displicentias, aut per alias circumstantias positas, vel omnium motiuorum, vel aliquorum pra alijs vim enervare, ut, dum talem omissionem aggreditur, ad eam non concurrant; sicque subinde suam ipsi non communicent bonitatem; atque ita ipsa euadat in exercitio suo vel nullatenus honesta; vel non honesta imputabiliter; vel imputabiliter honesta tantà, vel tantà honestate, neque maiore, neque minore; prout diuinae voluntati placitum fuerit. Suppono autem, solam omissionem puram liberam actus honesti non obligatorij Deo esse possibilem. Quia omisso actus turpis, vepote repugnantis Deo, nequit Deo esse libera, & omisso actus obligatorij, vtpote mala, nequit non Deo repugnare, ut constat.

QVAESTIO II.

Qua ratione actus Dei liberi honesti moraliter sint.

311 Suppono primò tanquam omnino certum, actus Dei liberor tam internos, quam externos honestos moraliter esse, id est consonos, siue consentaneos naturae diuinae prout rationali iuxta communem definitionem actus moraliter honesti quaest. 1. proposit. 2. statutam. Quia non sunt turpes, id est, dissoni, siue dissentanei naturae diuinae prout rationali, atque adeò peccaminosi, iuxta dicta ibidem; cum Deus sit omnino impeccabilis. Nec sunt indifferentes in indiuiduo; siue re ipsa: tum quia ne in creaturis quidem dantur actus sic indifferentes moraliter, ut quaest. 1. proposit. 26. est probatum: tum quia, estò

BBB dare.

darentur in creaturis, Deo tanquam ipsi indecentes penitus repugnarent; tūm quia in creaturis solum actus quidam leuissima nota dicuntur à nonnullis Theologis indifferentes esse; alij verò minime; actus autem leuissime nota multis ex titulis etiam repugnant Deo. Si autem actus liberi Dei nec rufpes, nec indifferentes moraliter esse possunt, relinquuntur, vt non possint non esse honesti moraliter. Quia nulla est alia excogitabilis differentia actus moralis, præter tres istas, vt est notissimum.

212 Suppono secundò etiam vt certum, actus Dei liberos non tantum de suo, & materialiter, sed etiam imputabiliter, & formaliter esse moraliter honestos. Quia non materialis dumtaxat, sed imputabilis, & formalis est citra omne dubium honestas, quam actibus liberis Dei attribuit Scriptura, Patres, atque Theologi: dum ipsos absolute, & sine limitatione appellant bonos moraliter, honestos, sanctos, iustos, laudabiles, &c. Quippe huiusmodi appellationes, seu denominationes diuinis actibus absque limitatione attributa ab honestate merè materiali neutiquam possunt eis conuenire, præsertim, quando honestas materialis huiusmodi est, vt imputabilis, & formalis reddi non possit; qualis necessariò esset in actibus Dei, si quando in eis non esset simul imputabilis, & formalis, vt apparebit ex dicendis. Etenim honestas materialis, que imputabilis, & formalis reddi non potest, perinde se habet in actu, atque si in eo non esset, iuxta ea, que dicebamus quæst. 1. proposit. 31.

213 Suppono secundò vt mihi etiam certum, & apud Theologos commune, imò & Fidelium omnium existimationi conforme, laudabilitatem, que in sacra Scriptura, & à Patribus, à Theologisque, & alijs Fidelibus communiter tribuitur, atque reuera conuenit actibus Dei liberis, strictam, & propriam esse; qualis honestatem formalem actuum moralium inseparabiliter sequitur, vt formalem turpitudinem sequitur vituperabilitas opposita. Huic suppositioni se opponunt Elparza lib. 3. de Actib. Human. quæst. 19. & alij Recentiores, negantes actibus Dei liberis dictam laudabilitatem, & consequenter honestatem formalem, cuius ea proprietas est, vt docet ipse Elparza ibidem quæst. 18. dumtaxatque concedentes illis laudabilitatem gratificatoriam, penes quam conferre beneficium à recipiente illud venit laudandus. Censent enim, Deum dumtaxat habere libertatem puræ electionis inter duos actus internos, quoad honestatem profus æquales, vt inter volitionem, & nolitionem conferendi nobis beneficia: ob idque electionem vnus præ altero neq; laudabilem strictè, neq; honestam imputabiliter, & formaliter euadere posse respectu ipsius Dei: quia tamen respectu nostri; aut proficua, aut non proficua esse potest; si sit proficua, vt cum Deus eligit volitionem conferendi nobis beneficia, præ nolitionem opposita, ipsi tenemur gratias rependere: ipseque promde respectu nostri laudatione gratificatiua laudabilis euadit.

214 Caterum contra hos Recentiores doctrina communis suppositionis nostræ inde efficaciter probari videtur. Quia honestas formalis, & imputabilis, cuius laudabilitas stricta proprietas est, nullatenus videtur negari posse actibus Dei liberis, iuxta dicta suppositione secundà: cum saepe in sacra Scriptura ipsis attribui videatur satis aperte. Primò, vbique ea laudat opera Dei

tanquam iusta, & sancta. Psal. 144. *Iustus Dominus in omnibus vijs suis; & sanctus in omnibus operibus suis.* Iustitia enim, & sanctitas operum aliud non est profectò ab eorum honestate formali. Secundò, quoties intendens inducere nos ad honestè cum perfectione operandum, hortatur nos ad imitandam sanctitatem, & perfectionem Dei. *Leuit. 11. Sancti estote; quia ego Sanctus sum.* & iterum *mox. Sancti eritis; quia ego sanctus sum.* 1. Petri. 1. *Sed secundum eum, qui vocauit vos sanctum, & ipsi in omni conuersatione sancti sitis.* Quoniam scriptum est. *Sancti eritis; quoniam ego Sanctus sum.* Math. 5. *Estote ergo vos perfecti; sicut & Pater vester celestis perfectus est.* Et ad Ephes. 5. *Estote imitatores Dei, sicut filij charissimi.* Comperitur enim, non posse nos imitari Deum operando honestè formaliter, ad quod exhortamur, si Deus non operatur honestè formaliter. Sicut nec possumus, imitando illum, veram, formalemque virtutem misericordiae honestè exercere; si ipse eam pariter non exercet: & tamen dicitur etiam *Lucæ 6. Estote ego misericordes, sicut & Pater vester misericors est.*

Accedit primò, quòd secundum Scripturam, Patres, atque Theologos negari non potest, exercere Deum aliquas virtutes morales veras, & proprias, vt ostenderet quæst. 3. nimirum charitatem, misericordiam, liberalitatem, veracitatem, &c. Exercitium autem virtutum moralium, que verè, & propriè tales sunt, absque honestate formali stare non posse, est certissimum. Accedit secundò, quòd propter exercitium cuiusmodi virtutum moralium passim proponitur Deus in sacris Scripturis dignus laude ipsi ab omnibus exhibenda. Ergo non laude merè gratificatoriâ, & impropiâ, que solum exhiberi debet à recipiente beneficium: (cum aliud non sit ab actone gratiarum ipsi soli incumbente); sed laude strictè, & propriè dicta debita ab omnibus honestati formali actionum; eamque proinde in ipsis actionibus supponente. Accedit tertio, quòd gratificabilitas actuum beneficentis improprie valde, & abusiue vocatur laudabilitas: eum actibus etiam prauis omnimodè vituperabilibus communis sit; siquidem recipiens beneficium, etiam per actum prauum, debet illud gratificare. Igitur, dum Scriptura passim prædicat laudabilitatem actuum Dei liberorum, fas non est eam exponere de laudabilitate gratificatoriâ adeò impropiâ, & abusiua; sed de laudabilitate propriâ, que sequitur, supponitque honestatem formalem actuum, debet exponi. Accedit denique ratio. Quia operari honestè formaliter, imputatiueque subinde, & laudabiliter laudabilitate strictâ, & propriâ perfectio est absque imperfectione vllâ repugnante Deo. Nullatenus igitur ipsi neganda est.

Dices. Deus per suos actus liberos, quantum vnus honesti considerentur, nequaquam perficitur, seu melior fit, vt creatura per suos, quando honesti sunt, perficiuntur, & meliorantur: quia Deus per nihil sibi accessorium, siue contingens perfici potest. Ergo actus liberi Dei, neq; formaliter honesti, neque laudabiles propriè, & strictè esse possunt, vt possunt actus liberi creaturarum. Concesso antecedente. Nego consequentiam. Quoniam Deus idcirco per nihil sibi contingens perfici potest: quia titulo Principij primi omnium contingentium nequit non præcontere in se eminenter, & necessariò omnem omnino perfectionem, quam eis communicat formaliter.

lier, & contingenter; unde per hanc ut sic sibi
accidentem nec amplius, nec denuo perfici potest,
prout futurus a nobis est explicatur tom. 1. disp.
16. Ceterum, sicut hoc non tollit, quod multa
contingentia sint Deo convenientia, seu bona bo-
nitate physica, ut sicque tum a nobis ipsi, tum
ab ipso sibi amabilia, iuxta illud Prouer. 16.

Vniuersa propter semetipsum operatus est Dominus.
Ita nec tollit, quod multa contingentia, scilicet
ipsius actus liberi externi, & interni sint ipsi con-
sentanea, seu bona bonitate morali, subindeque
honeste formaliter, & consequenter laudabilia
stricta, propriaque laudabilitate. Itaque actus
honesti Dei, & actus honesti creaturæ hoc inter
se differunt, quod hi perfecti sunt sui subiecti,
illi verò secus: hac tamen differentia præcisâ, quæ
ex capacitate, incapacitateque subiectorum nasci-
tur, de reliquo in conceptu honestatis ab illâ
abstracto conueniunt, atque adeo in conceptu
etiam laudabilitatis strictæ ex illo sequuto. Ex
quibus omnibus concluditur, tales conceptus
neutiquam Deo negandos esse, ut vera, & com-
munis Theologorum sententia tenet.

217 Occurrunt tamen contra hanc veritatem
duæ difficultates natae ex capitibus diuersis. Pri-
ma est. Quia ex vna parte, ut actus sit honestus,
pro motiui formali debet habere finem virtutis,
ad quam pertinet, iuxta sententiam communem a
nobis statutam quæst. 1. proposit. 25. ex aliâ
verò fines virtutum, ad quas pertinent actus Dei
liberi, quid creatum sunt: & Deus nihil creatum
potest habere pro motiui formali, sed se ipsum
solum iuxta illud nuper relatum ex Prouer. 16.
Vniuersa propter semetipsum operatus est Dominus.
Videntur igitur actus Dei liberi non posse honesti
esse. Secunda est. Quia ex vna parte Deus pu-
ram omissionem liberam suorum actuum interno-
rum habere non potest, atque ita dumtaxat ha-
bet libertatem puræ electionis inter duos actus
positiuos; ex aliâ verò tales actus ob suam infi-
nitudinem æquales sunt quoad bonitatem: & li-
bertas puræ electionis inter extrema æqualia ine-
pta est ad imputationem moralem iuxta senten-
tiam etiam communem a nobis statutam quæst.
1. proposit. 18. Videtur igitur Deus non posse
honestè operari imputatiue, & formaliter.

218 Verum enim verò duæ istæ difficultates apud
nos nullæ sunt. Qui probauimus disp. 32. quæst.
2. aliquos actus internos Dei posse pro motiui
formali, etiam vnico, habere quid creatum. Et
disp. 31. quæst. 5. ostendimus, Deum suorum
actuum internorum, etiam omnium, puram omis-
sionem liberam habere posse. Et quidem circa
priorem difficultatem quid alij dixerint dictâ
quæst. 2. retulimus, atque reiecit. Nosque
conuincimus aptissimè omnium eam componi, si
dicatur Deus circa quemuis actum externum,
cuiusvis virtutis morales duos internos habere
nerè comitanter se habentes, quorum alterius
motiuum formale sit finis ipsius virtutis, alterius
verò Deus ipse. Quo fiet, ut quories Deus ad
extra operatur perfectissimè operetur simul & se-
cundum honestatem propriam eius virtutis, in
cuius materia operatur, & secundum honestatem
charitatis, seu beneuolentiæ erga se. Recognos-
cantur dicta ibi: quibus non opus est in presenti
quidpiam aliud adijcere.

219 Circa posteriorem autem difficultatem; qui
puram omissionem liberam denegant Deo, ipsum-
que subinde ne essitatum ponunt ad eligendum
inter suos actus positiuos internos, dum illam

componere conantur, in varias sententias distri-
cti sunt. Prima est quorundam, qui putarunt
contra communem, libertatem puræ electionis
inter extrema æqualia, præsertim si sint specie,
diuersa, sufficientem vniuersaliter esse ad honestè,
& laudabiliter operandum, atque ita, quantumuis
actus diuini quoad honestatem sint æquales, Deum
nihilominus, dum vnum eligit præ altero, honestè,
& laudabiliter operari. Sed hæc sententia iam
satis a nobis est confutata quæst. 1. proposit. 18.
eamque reiciunt, & impugnant Card. Lugo
disp. 2. de Incarn. sect. 4. num. 72. & disp.
26. sect. 7. num. 86. & sect. 10. num. 136. Ri-
palda tom. 2. de Ente supern. disp. 74. sect. 3.
& sequentibus. Elparza lib. 3. de Actib. human.
quæst. 19. & alij communiter. Quare contra il-
lam non est, cur quidpiam amplius addamus.

220 Secunda sententia est asserentium, actus in-
ternos Dei, quantumuis sint infiniti quoad bo-
nitatem etiam moralem, inæquales nihilominus
esse quoad illam inter se: quo locus datur, ut
Deus cum libertate puræ electionis eligens magis
bonum præ minus bono honestè, & laudabiliter
operetur. Sic sentent Herice 1. par. disp. 20.
cap. 5. num. 31. Arriaga disp. 27. sect. 4. sub
sect. 2. Ripalda vbi supra a num. 40. Bernal disp.
3. de Incarn. a num. 13. & alij.

221 Tertia sententia tenet, actus internos Dei
esse quidem æquales quoad honestatem propter
suam infinitudinem: obiecta tamen, in quæ illi
tendunt, inæqualem honestatem, seu bonitatem
obiectiuam habere: idque satis esse, ut Deus eli-
gens obiectum magis bonum, relicto minus bo-
no, honestè, & laudabiliter operetur. Sic sen-
tunt Card. Lugo disp. 2. de Incarn. citatâ sect.
4. & 5. Quiros tom. 1. de Deo disp. 74. sect.
3. & alij.

222 Quarta sententia supponit, actus internos
Dei æquales esse quoad honestatem, & Deum cir-
ca illos solam habere libertatem puræ electionis.
Supponit item, libertatem puræ electionis in-
actibus creaturæ esse ad eorum imputabilitatem,
ac laudabilitatem ineptam. Asseritque nihilo-
minus, in actibus Dei esse aptam. Nam actus
Dei solâ tali libertate liber æstimabilior est actu
non libero in ceteris omnibus sibi simili, præter-
quam in ipsâ libertate: quia hic est ex suo con-
ceptu chymæra expertus omni æstimabilitate. c. g.
decretum efficax de existentia Mundi ei; quod
Deus habet de facto, simile in ceteris, præter-
quam in libertate, ex suo conceptu est decretum
Dei efficax, & necessarium de existentia Mundi,
atque adeo chymæricum. Ita opinatur singula-
riter Ribaden. disp. 24. de Volunt. cap. 2. Quæ
mihi circa hanc quæstionem, præter iam dictâ, res-
tant dicenda, per sequentes propositiones exponâ.

Propositio 1.

Per inæqualitatem actuum Dei in- 223
ternorum honestas formalis, ac laudabili-
tas eorum non benè componitur iuxta
sententiam secundam relatum num. 220.

Quoniam cum solâ libertate puræ electionis,
quam ea sententia supponit inter actus Dei inæ-
quales, ille solus, qui melior est altero, potest, si
eligatur, enadere honestus formaliter, ac lau-
dabilis; idque dumtaxat quoad excessum boni-
tatis, quo excedit ipsum: qui verò minus bonus

altero est, nullatenus honestus formaliter, laudabilisque reddi potest iuxta doctrinam communitatem, quæ etiam supponitur; expositaque, & probata a nobis reliquitur quæst. 1. proposit. 18. Hinc autem aliqua sequuntur incommoda non toleranda. Primum. Quod Deus eligendo ex duobus quibusque actibus suis oppositis meliorem, tantum quoad eius excessum potest honestè formaliter, & laudabiliter operari: quo nimium coarctatur honestas, & laudabilitas actuum Dei. Secundum maius. Quod, cum Deus ad ligendum quemlibet ex duobus actibus suis oppositis liber sit, eum, qui minus est bonus eligere poterit; sicque positivè operari; quin sit eius operatio laudabilis, utpote non honesta formaliter, siue imputabiliter. Quod contra Scripturam, & Patres esse videtur; quatenus supponere videntur, nullum actum liberum positivum posse in Deo dari, qui non sit laudabilis, & honestus imputabiliter. Tertium adhuc maius. Quia, licet plerique actus Dei oppositi inter se sint inæquales, multi sunt etiam circa omne dubium æquales inter se, ut sæpe erunt amor, & odium eiusdem obiecti, duæ efficaces volitiones duorum obiectorum inter se circa medium oppositorum, & similes. Quibus in casibus neutrum talium oppositorum actuum poterit euadere in Deo honestus formaliter, & laudabilis iuxta doctrinam, quæ supponitur de solâ libertate puræ electionis inter illos; penes quam cum supponatur etiam Deus necessitatus ad eligendum alterutrum ex quibusque duobus actibus inter se oppositis, nequebit Deus non exercere de facto in omnibus casibus dictæ actum, qui nec honestus formaliter, nec laudabilis sit. Quod clariùs Scripturæ, & Patribus aduersatur, clarè asserentibus, qui supponentibus, omnes actus liberos, quos Deus exercet de facto, honestos esse formaliter, atque laudabiles. Concluditur ergo per doctrinam dictæ sententiæ secundæ malè agi cum honestate, ac laudabilitate actuum Dei internorum; atque adeo eam ad propositum penitus reiiciendam.

Propositio. 2.

224 Per solam inæqualitatem obiectorum actuum internorum Dei honestas horum formalis, ac laudabilitas adhuc minus benè componitur iuxta sententiam tertiam relatum num. 221.

Quoniam adhuc maiora sunt absurda, quæ extrahi sententiâ sequuntur. Quæ ut ostendam, suppono primò ex doctrinâ datâ quæst. 1. proposit. 4. & 30. actum internum efficacem, & actum externum, in quem tendit, duas bonitates numericè distinctas habere, sæpeque fieri, ut sola bonitas actus externi imputabilis, adeoque formalis euadat; secus bonitas actus interni; tamen actus internus denominetur bonus ab ipsâ bonitate actus externi, quatenus hæc in illo imputatiuè, & quasi extrinsecè, ac veluti intentionaliter est. Suppono secundò ex dictis etiam quæst. 1. proposit. 2. & 4. actum internum simplicem, seu non efficacem de quouis obiecto seu capaci, seu incapaci bonitatis moralis, nullatenus adhuc imputatiuè denominari posse bonum à bonitate ipsius obiecti; quia nullatenus est causa eius; quare, nisi propria illius bonitas redda-

tur imputabilis, ipse imputatiuè, & formaliter honestus non erit. Suppono tertio, honestatem actuum Dei externorum iuxta Aduersariorum, & doctrinam necessariò debere esse finitam, hoc ipso, quod ponitur inæqualis. Nam ipsi inter extrema infinita non agnoscunt inæqualitatem, possibilem; ob idque actus internos Dei omnino æquales quoad bonitatem ponunt; quia quoad eam sunt infiniti. His positis.

Primum absurdum ex illorum sententiâ oriundum est. Quod Deus iuxta illam non operatur honestè formaliter honestate propriâ suorum actuum internorum: cum hæc in omnibus eis sit æqualis, dumtaxatque libera libertate puræ electionis; & consequenter actus eius interni per se, laudabilitateque propriâ non sunt laudabiles. Quod sanè à mente Scripturæ, & Patrum videtur alienum.

Secundum absurdum est. Quod Deus tantum operatur honestè formaliter honestate finitâ suorum actuum externorum, & consequenter finitè tantum, & limitatè euadit laudabilis: ac adeo propter sua opera non est maior omni laude; laudarique ultra debitum potest à nobis contra Scripturam appellentem eum *Superlaudabilem*, idest, sine termino laudabilem. Daniel. 3. dicentemque Ecclesiastici 43. *Exaltate illum, quantum potestis: maior enim est omni laude.* Vnde illud Ecclesiæ. *Quantum potes, tantum aude; quia maior omni laude, nec laudare sufficis.* Tum possibile erit, creaturam honestiùs, & laudabiliùs operari, quam Deum: quia possibile citra dubium est, dari etiam in creaturâ honestatem, ac laudabilitatem maiorem quavis aliâ finitâ. Quæ plura, & magna absurda sunt ex vno secundo deriuata.

Tertium absurdum est. Quod Deus nullo modo honestè formaliter, ac laudabiliter operatur per suos actus internos simplices, quales sunt actus gaudij de bonis creaturarum, & actus amoris strictè earum. Quod clariùs Scripturæ, & Patribus videtur refragari, quia propria honestas talium actuum, utpote in omnibus æqualis, & solâ libertate puræ electionis libera, nequit euadere honesta formaliter, atque adeo neque laudabilis; & à bonitate aliorum actuum extrinsecè, & imputatiuè honesti formaliter, & laudabiles illi euadere nequeunt. Cum igitur ex prædictâ sententiâ talia absurda sequantur; conueniens est, ut malè per illam componatur honestas formalis, ac laudabilitas actuum Dei.

Propositio. 3.

Adhuc mihi displicet, uti & displicuit olim, tamquam prorsus inidonea ad propositum quarta sententiâ relata num. 222.

Omissis autem alijs rationibus quibus illam tunc impugnaui, ea mihi nunc satis est: quæ contra dictæ sententiæ Auctorem probatur hæc dubiè, libertatem puræ electionis inter extrinsecè quoad honestatem æqualia æquè in Deo, atque in creaturâ ineptam esse ad imputabilitatem moralè, atque laudabilitatem, de qua tractamus: etiam actus Dei tali libertate liber æstimabilior sit aliis actu in cæteris, præterquam in libertate ipsâ, si simili sibi; atque adeo chymarico. Ista enim est imputabilitas; cum in ambobus actibus Dei liber-

libertate dicta sit prorsus equalis, nihil penitus confert ad rem: quandoquidem semper remanet inter actus Dei sola libertas puræ electionis inter extrema equalia ad imputabilitatem moralem, ac laudabilitatem inepta etiam Aduersarij iudicio. Etenim; ut volitio Dei efficax de existentia Mundi (inter quam, & oppositam nolitionem ponitur Deus habere solam libertatem puræ electionis) æstimabilior est aliâ volitione in cæteris, præter libertatem, simili sibi, atque adeo chymericâ; ita etiam nolitio opposita æstimabilior est aliâ nolitione eodem titulo chymericâ: idque æstimabilitatibus prorsus equalibus: siquidem volitio, & nolitio quoad suas perfectiones tum entitatis, tum libertatis, in quibus itant æstimabilitates huiusmodi, omnino ponuntur æquales, de quo nullum est dubium. Vnde Deus tantum est liber libertate puræ electionis inter volitionem, & nolitionem prorsus æquales. Recurruntque argumenta ad rem facta quæst. 1. proposit. 18. quibus concluditur, Deum æquivalenter non esse liberum in ordine ad laudabilitatem moralem. Tantumdemque boni debere eum, excludere, quantum ponit, dum eligit seu volitionem, seu nolitionem. Quod æquivalenter est nihil ponere boni; siue non operari bene, prout ad dictam laudabilitatem omnino requisitum est.

229 Respondes, concedendo torum, si sermo sit de laudabilitate debita promoventi liberè bonum: hanc enim de plano fateris non reperiri in Deo. Addis tamen, reperiri aliam debitam maiori æstimabilitati, qua superat actus verus Dei chymericum alium in cæteris omnibus, præterquam in libertate, similem sibi. Bene. Sed laudabilitas, quam vltro Deo negas, ea est moralis, vera, strictaque, & propria laudabilitas, de qua tractamus. Altera verò, quam actui Dei attribuis, aut prorsus commentitia, aut merè physica, valdeque impropria ad propositum, & abusiva laudabilitas est. Quod enim actus æstimabilior sit alio quopiam ente, non reddit eum moraliter, & strictè laudabilem, dum ipsi deficit libertas ad imputabilitatem adeoque ad talem laudabilitatem idonea, quantumvis ea maior æstimabilitas ab aliqua libertate ad imputabilitatem inepta ipsi proveniat. Vide id in actu libero scientiæ visionis Dei de peccato Petri, qui iuxta tuam ipsam cogitationem æstimabilior est actu scientiæ in cæteris omnibus, præterquam in tali libertate, simili sibi, atque adeo chymericò: & tamen nec tu, nec alius quispiam dicet, talem actum scientiæ moraliter, strictèque laudabilem esse: nimirum, quia inepta est ad imputationem libertas, à qua ipsi talis æstimabilitas provenit, utpote quæ potius est contingenti quadam oriunda ab obiecto, quam propria, & stricta libertas oriunda à principio. Pariter igitur in casu nostro omnino philosophandum est. Hac satis ad rem: quia satis clara.

Propositio 4.

330 Honestas igitur formalis, atque ipsi annexa laudabilitas moralis, ac stricta actuum Dei liberorum dumtaxat bene possunt componi iuxta sententiam asserentium, puram omissionem liberam Deo esse possibilem. Componuntur autem optimè omnium iuxta illam prout com-

probatam, expositamque à nobis supra disput. 31. quæst. 5.

Prior pars huius propositionis constat ex facta hucusque refutatione cæterarum sententiarum, quæ in eo conveniunt, ut negent, Deo esse possibilem puram, & liberam omissionem.

231 Posterior autem pars probatur. Quia dicta quæst. 5. disput. 31. non solum ostensum à nobis est, Deo esse possibilem puram, & liberam omissionem cuiuslibet ipsius actus; sed insuper statutum, talem omissionem per se, & de suo honestam non esse; tamen ab aliquo motivo extrinseco possit honestari: posseque subinde Deum pro arbitrio suo eam vel cum nullâ, vel cum aliqua honestate exercere: id quod quæst. præced. proposit. 31. amplius expositum, atque probatum est. Hac autem suppositâ doctrinâ, manifestè consequitur, Deum plenissimam libertatem habere ad operandum honestè formaliter, atque adeo laudabiliter secundum totam omnino honestatem, quam quilibet suus actus de suo, siue materialiter habet. Quod est, honestatem formalem, ipsique annexam laudabilitatem actuum Dei liberorum optimè omnium componi iuxta dictam sententiam nostram, ut pars posterior propositionis fert. Quandoquidem nullo meliori modo possunt componi, quam, relinquendo Deum, ita liberum, & expeditum ad honestè operandum, ut possit integram prorsus honestatem materialem cuiuslibet sui actus reddere sibi formalem, siue imputabilem, atque adeo laudabilem, ut constat. Quoniam enim libertas Dei ad eligendum inter quemlibet suum actum & puram eius omissionem, libertas sit puræ electionis coniuncta cum necessitate amplectendi alterutrum ex his duobus extremis, hoc tamen ipso, quod pura omisio nullam honestatem habet, non est Deus necessitatus ad amplectendam vllam partem honestatis actus vel in se, vel in æquivalente: sed totam integrè omittere potest, omit-tendo actum, & totam integrè amplecti, actum amplectendo. Quod est, liberrimum ipsum esse ad reddendam sibi imputabilem, formalemve, atque adeo laudabilem totam integrè honestatem materialem cuiuslibet sui actus, prout dicebamus.

Propositio 5.

232 Honestas omnium, & singulorum actuum liberorum Dei infinita est. Cum quo stat, eam in alijs eorum inæqualem, in alijs æqualem esse posse, atque adeo defacto esse.

Prima pars propositionis quantum ad actus Dei internos omnino certâ, & satis manifesta est. Quia singuli actus interni Dei formalitatem claudunt in se realiter indistinctam à Deo, atque adeo continentem totam physicam perfectionem seu bonitatem Dei infinitam: vnde cuius actus internus Dei ratione diuinæ formalitatis inclusæ in se bonum quoddam physicum est omnino infinitum. Nequit autem non esse infinitè consonum rationi, adeoque infinitè honestum, siue bonum moraliter, ponere a parte rei bonum physicum omnino infinitum. Exercitium igitur cuiusvis actus liberi interni Dei non potest non infinitam honestatem habere.

Quap-

333 Quantum verò ad actus Dei externos (qui creaturæ quædam sunt) non adeò est certa, neque clara prima propositionis pars. Certe tamen nihilominus eam, esse omnino tenendam. Primò; quia propter actus suos externos potissimum, utpote nobis magis notos, prædicatur Deus haud dubie in sacris Litteris infinite laudabilis. Secundò; quia, cum huiusmodi actus exercitia quædam libera, propriaque sine eius Principij, qui prima summaque regula est totius honestatis; non possunt non illi à tali principio euadere honesti infinite. Terriò; quia consonantia ad naturam rationalem prout talem, in qua consistit honestas actus capacis libertatis, uti quæst. 1. proposit. 2. statuimus, denominatio quædam est semixtrinfeca includens in suo conceptu reali tanquam subiectum, atque adeò tanquam præcipuam partem sui ipsam naturam rationalem. Ergo consonantia ad naturam diuinam prout rationalem, in qua consistit honestas actuum Dei externorum, ipsam naturam diuinam cum tota sua infinitudine includit in suo conceptu reali; à qua sabinde non potest non infinitudinem etiam sui generis propriam participare.

334 Iam verò secunda propositionis pars ex doctrinâ de proprietatibus infinitorum tom. 1. disput. 13. quæst. 2. stabilita venit imprimis comprobanda. Ibi enim monstrauimus, extrema infinita quoad quantitatem seu physicam, seu metaphysicam inter se posse esse vel aequalia, vel inæqualia, non quidem formaliter, & reduplicatiuè prout infinita, sed materialiter, & specificatiuè prout re ipsa sunt considerata. Poterunt igitur honestates actuum liberorum Dei infinite quoad suam metaphysicam quantitatem inter se esse æquales, vel inæquales. Quo posito, aliæ inæquales, aliæ æquales esse de facto citra omnem dubium censenda sunt. Et quidem, multa ex attributis Dei intrinsicis, & necessarijs sumpta formaliter ex genere suo esse inter se inæqualia quoad physicam suam, atque infinitam perfectionem, dicto tom. 1. disput. 16. quæst. 5. probatum à nobis est cum communi. Quidni igitur multi actus morales Dei, quo pacto inter se sunt distincti, erunt inter se quoque inæquales quoad suam moralem, & infinitam perfectionem, siue honestatem? Multos iudem actus voluntatis etiam eiusdem speciei dari in Deo inæquales quasi intensiue quoad suam perfectionem physicam (vtrique infinitam) censuimus, ac probauimus supra disput. 34. quæst. 11. à num. 159. Potiore ergo iure censendum est, multos quoque tum illorum, tum aliorum in eo dari inæquales quoad suam, infinitamque perfectionem moralem, siue honestatem.

335 Deinde dubitabile non videtur, quia maior sit honestas reperta in aggregato plurium actuum Dei, quam reperta in singulis eorum seorsim: quandoquidem non est dubitabile, quin totum sit maius sua parte: & tamen tam honestas singulorum actuum seorsim, quam honestas aggregati ex omnibus infinita est, uti supponitur. Ergo infinitudo quorumlibet honestatum Dei, in quibuscumque illa actibus reperiantur, non obstat, quominus illa possint esse inter se inæquales. Præterea eo ipso, quòd dantur in Deo virtutes morales propriè sumptæ, ut cum communi Theologorum ostenditur quæst. 3. non possunt non illa retinere in Deo, quidquid ipsis ex proprijs conceptibus est essentialis, ut est no-

tissimum. Sed multis earum ex proprijs conceptibus essentialis est, esse inæquales quoad honestatem, ut non minus est notum: charitas enim, & misericordia maiores virtutes, maioris honestatis sunt, quam liberalitas, & affabilitas. Igitur actus huiusmodi virtutum tam interni, quam externi non possunt non retinere in Deo suas, quas ex proprijs conceptibus, siue essentialibus habent, inæqualitates quoad honestatem. Denique virtutes, quæ consistunt in medio habente (vtrique semper habet) aliquam latitudinem, non possunt non habere suapte naturâ aliquam, aut aliquos actus optimos, & alios minus bonos: optimi enim sunt, qui exactè attingunt punctum indiuisibile æquè distans ab extremis vitijs: minus autem boni, qui à tali puncto intra dicti medij latitudinem versus talia extrema, recedunt, iuxta ea quæ dicebamus disput. 30. quæst. 3. num. 59. Illæ igitur huiusmodi virtutum, quæ propriè reperiuntur in Deo, non possunt non retinere etiam in ipso eam inæqualitatem actuum, qui intra latitudinem medij sui à Deo possunt exerceri; tamen Deus, præ creaturis, ad extrema ipsarum vitiosa nequeat pertingere, prout ibi notauimus. Ergo Deus actus inæqualiter honestos etiam intra eandem virtutem exercere valet. Per quæ omnia pars secunda propositionis satis aperte videtur manere probata.

Sed est aduertendum, tamen Deus ex actibus inæqualiter honestis sibi possibilibus minus honestos, relictis honestioribus, absolute potest eligere: de facto tamen semper eum eligere eos, qui, pensatis omnibus, sunt honestissimi. Quia ut dicta quæst. 3. disput. 32. proposit. 9. probauimus, moraliter est necessitatus ad eligendum optimum in genere moris; atque adeò ad operandum semper, pensatis omnibus, honestissime.

Propositio 6.

Quænam alia actibus Dei liberis speciatim applicanda veniant ex generali doctrinâ de moralitate actuum naturæ rationalis traditâ quæst. 1. determinare.

Præsto id per assertiones, ut sequitur. Dico primò. Actus externus Dei, & actus interni, à quo ille procedit, distinctas numerice bonitates morales habent tum materiales, tum formales. Est autem vtrique essentialis ea bonitas, quæ in solis ipsius prædicatis essentialibus fundatur. Præter quam aliâs bonitates accidentales subire potest. Et bonitates quidem amborum actuum propriæ in ipsis sunt veluti intrinsecæ, & realiter. Insuper tamen bonitas propriæ actus externi est in interno imputatiuè, adeoque veluti extrinsecæ, & intentionaliter. Bonitas vero propriæ actus interni in externo nullo modo est. Constant hæc omnia ex dictis quæst. 1. proposit. 3. & 30.

Dico secundò. Ut bonitas materialis actus tum interni, tum externi Dei euadat ipsi imputabilis, atque adeò formalis, scientia indicatiua de illa prærequisita est. Consistat ex doctrinâ datâ quæst. 1. proposit. 6. Sufficiet autem scientia simpliciter intelligentiæ, quando bonitas actus est essentialis. Quando verò est accidentalis pro-

ventura ab aliqua circumstantia prout existente, insuper requisita erit vel scientia visionis de tali circumstantia, vel scientia conditionata ad rem æquivalens scientiæ visionis de qua egimus disput. 34. quæst. 11. à num. 150. Nisi vel actus simul, & circumstantia decernantur absolute, vel actus solus sub conditione circumstantiæ iuxta dicta ibidem.

239 Dico tertio. Si Deus iudicet, aliquem suum actum, bonum, vel malum esse sub distinctione; ductus tali iudicio præcisè, seuti quam poterit illum amplecti: quia iuxta doctrinam proposit. 16. quæst. 1. liberè amplecteretur, eique imputaretur bonitas, vel malitia sub distinctione; quod ipsi omnino repugnat, ut per se patet. Loquor tamen conditionatè: quia, licet de quouis actu Dei sit distinctiue verum, esse bonum, vel malum, eo ipso, quod bonum est; censeo tamen de tali veritate, prout sonat, nullum iudicium habere Deum posse, sed tantum de fundamentis, in quibus ea nititur: nam, cum actui Dei repugnet esse malum, ea veritas distinctiua, *Est bonus, vel malus*, (sicut hæc *Petrus est homo, vel brutum*, & ceteræ similes) chymæram includit in suo conceptu obiectiuo ex genere earum, quæ per species proprias nullatenus sunt conceptibiles, sed tantum per alienas iuxta doctrinam stabilitam in Pharo Scient. disput. 11. quæst. 2. proposit. 3. Quare talis veritas distinctiua, ut sonat, nequaquam à Deo conceptibilis, nedum iudicabilis est. Recognoscatur doctrina ista exposita latè loco citato.

240 Dico quarto. Iudicium conditionatum de bonitate materiali alicuius sui actus sufficiens Deo est in ratione propositionis, ut talis bonitas ipsi imputabilis, adeoque formalis euadat. Quocirca, supposito altero iudicio, quo Deus absolute iudicat de quouis suo actu, non posse esse malum, seu essentialiter esse bonum; si Deus dirigitur, ut potest, ad aliquem suum actum ponendum præcisè per iudicium conditionatum, quo iudicat, talem actum fore insuper bonum, alia bonitate accessoria ex hypothesi, quod ponatur, talis vtrique bonitas ex vi talis iudicij conditionati præcisè Deo imputabilis, ac formalis euadet. Constant hæc ex doctrina datâ proposit. 17. quæst. 1. Ex qua etiam inferitur, si Deus per decretum conditionatum decernat aliquem suum actum sub conditione, quod existat aliqua circumstantia honestans illum, iam tum honestatem actus decreti à tali circumstantia oriundam in ipso decreto fore Deo imputabilem; decretumque ipsum à tali obiecto suam quoque propriam honestatem materiale eisdem speciei forturi; quæ etiam prout cognita imputabilis, ac formalis euadet; & hæc quidem, siue conditio decreti sit purificanda, actusque decretus ponendus, siue secus: si autem conditio purificetur, actusque decretus ponatur, ipse quoque imputabiliter, & formaliter distincta honestate à dictâ circumstantia oriunda euadet honestus. Quæ omnia consentanea etiam sunt ad doctrinam citatam num. 238. ex disput. 34. quæst. 11. Quemadmodum autem dictum decretum conditionatum: ita & velleitas, qua Deus vellet, aliquem suum actum existere cum tali, vel tali honestate, si id sub talibus circumstantiis foret possibile; honestas est in Deo imputatiue, & formaliter tum honestate sui obiecti, quæ in ipsâ velleitate tanquam in volitione de se æquivalenter efficii imputatiue, & quasi intencionaliter est; tum honestate

sibi propria in seque realiter existente; eo quod talis obiecti suapte essentia velleitas est, iuxta doctrinam vniuersalem sæpe commemoratam. Quod etiam conitit ex dictis proposit. 17. citatâ. Quales autem actus sine velleitates huiusmodi; & quomodo reperiantur in Deo, disput. 34. quæst. 8. à num. 119. explicatum, atque probatum est.

Dico quinto. Si Deus necessitatus ad eligendum vnum, vel alterum ex duobus actibus suis honestis, & inter se non oppositis simul amplectatur vtrumque, vnus vel alterius tantum honestas sub distinctione erit ipsi imputabilis. Constat hoc ex doctrina datâ proposit. 19. quæst. 1. Porro, licet Deus nec ab extrinseco, nec à sua natura possit necessitatus esse ad eligendum alterutrum ex duobus actibus suis non oppositis; (adhuc in sententiâ eorum, qui negantes Deo puram omissionem possibilem ipsum à natura necessitatum ponunt ad vnum, vel alterum ex duobus actibus oppositis); potest tamen Deus per imperium efficax distinctiuum ad id se ipsum necessitare. Quo casu antecederet erit iam ipsi in tali imperio imputabilis vna, vel altera honestas talium actuum sub distinctione: ipsamque imperium propriam, determinatamque honestatem habebit à suo obiecto distinctiuo: quæ specie diuersa erit ab ambabus dictorum actuum honestatibus, quando hæc fuerint inter se diuersæ. Quemadmodum apud nos etiam, si quis efficaciter proponat expendere pecuniam, quam habet, aut sperat, vel dando elemosynam, vel soluendo debitum, honestas elemosynæ, vel solutionis debiti sub distinctione euadet illi imputabilis in tali proposito distinctiuo; ipsamque propositum à tali obiecto propriam, determinatamque fortietur honestatem diuersam specie ab honestate misericordiæ propriâ elemosynæ, & ab honestate iustitiæ propriâ solutionis debiti.

Dico sexto. Si Deus necessitatus ad eligendum vnum, vel alterum ex duobus suis actibus iudicet distinctiue, vnum, vel alterum esse honestum honestate aliqua ipsi accessoria, ut iudicare potest, neutrius electio erit ipsi imputabilis ex vi talis scientiæ præcisè factâ. Quia, iuxta doctrinam proposit. 21. quæst. 1. ambo illi actus in mente Dei vi talis scientiæ erunt quoad honestatem æquales: cum de vnoquoque eorum sit verum, esse honestum tali honestate si alter eâ honestum non est. Libertasque subinde Dei ad alterutrum puræ electionis inter extrema æqualia erit. Quæ ad imputationem non sufficit iuxta communem doctrinam statutam quæst. 1. proposit. 18.

Dico septimo. Qualiter, ut actus Dei sit honestus, non quidem ex motiuo honestatis, sed ex motiuo finis virtutis, ad quem ille spectat, debeat procedere, ex doctrina datâ quæst. 1. proposit. 25. facile potest quisque colligere. Sicut & ex doctrina proposit. 17. diiudicare, qualiter in Deo finis, & medium, illiusque intentio, & huius electio sint comparanda quoad honestatem. Necnon ex doctrina proposit. 28. quomodo actus Dei à circumstantiis possint honestatem subire. Qualiter autem Deus per puram omissionem aut non honestè, aut honestè se possit exercere, proposit. 31. expositum est. In quibus omnibus explicandis, non opus est, amplius morari.